

**PALEOLİTİK DÖNEMDEN NEOKLASİSİZME RESİM SANATI
DEĞİŞİMİNİN İLLÜSTRASYON GÖRSELLERİNDE İNCELENMESİ**

*The Investigation of the Change of Painting Art from the Palaeolithic Era to the
Neoclassicism in the Perspective of Illustration Visuals*

Kani Ülger¹

Makale Bilgisi	Özet
<i>Araştırma Makalesi</i>	İnsanın tarih sahnesine çıktığı dönemden bugüne sanat her toplumda görülen bir olgudur. Bu araştırmada Paleolitik dönemden Neoklasisizm sanat akımına kadar geçen süreçte resim sanatı odağında illüstrasyon görseller perspektifinden incelenmiştir. Dolayısıyla, bu çalışmanın araştırma sorusu şöyledir: "Paleolitik dönemden Neoklasisizm dönemine kadar geçen süreçte resim sanatının gelişimi nasıldır?" Bu araştırmanın amacı, insanın ilk kez sanat yapmaya başladığı Paleolitik Çağ'dan Neoklasisizme geçen süreçte, resim sanatının değişimini literatüre dayalı olarak açıklayabilmektir. Literatür incelemesi kullanılarak ulaşılan bulgulara göre, ilkçağ uygarlıklarından Sümerler ve Mısırlılarda resim-çizime dayalı ilkyazı sistemlerinin kullanılmış olması, resim sanatının uygarlıkların kuruluşlarında oynadığı rolü göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca Antik Yunanistan resim sanatında gözlemlenen nesnenin iki boyutlu tuvale aktarılması sonucunda gerçeğe yaklaşma çabasının sanata yeni bir alan açtığı saptanmıştır. Buna göre, ilk insanların bir simge olarak başladığı resim sanatı, ilerleyen dönemlerde ressamların doğada üç boyutlu figür ve nesnelerin gerçek görünüşünü iki boyutlu düzleme aktarma çabası olarak değişiminin önemli olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, ilk insanların Paleolitik dönem mağara duvarlarına çizdikleri resimlerden Neoklasisizm'e değin geçen zamanda, resim sanatındaki gelişim görüp-bilinenden öte gözlem yeteneğine dayalı olarak "gerçeği yansıtmaya" sürecine evirildiği yargısına ulaşılmıştır.
<i>Gönderilme:</i> 25 Mart 2025	
<i>Kabul:</i> 19 Haziran 2025	
<i>Yayın:</i> 25 Ağustos 2025	
<i>Anahtar kelimeler:</i> Antik Yunan, Barok Dönem, Maniyerizm, Paleolitik Dönem, Resim Sanatı, Rönesans	
Article Information	Abstract
<i>Research Article</i>	The art as a phenomenon is observable in each society in the history. This study investigated the art history period from the Palaeolithic era to the Neoclassicism art movement in terms of the perspective of illustration visuals. The research question of the study is "How is the development of the painting art from the Palaeolithic era to the Neoclassicism art movement?" The aim of this study is to investigate the change of the painting art in the period from the Palaeolithic era that was the human started making the art first to the Neoclassicism art movement as based on the literature. This study used literature review. According to the findings, it was revealed that the first writing systems was used in the Sumerians and Egyptians as based on the picture-drawing which indicates the vital role of the painting art in the establishment of the civilizations in the history. In the antique Greek, the painters achieved to transfer the three dimension observable in the nature to the two dimension as surface as a performance of the effort to the real world, which caused the new area in the painting art. Accordingly, it can be determined that the art painting is started as a symbol by the first humans in the history, however, in the next periods; the painters had effort to transfer the three dimension figures and things in the real world towards two dimension surface as canvas. As a result, it was concluded that the change of painting art between the Palaeolithic era and the Neoclassicism had been evolved from beyond the seen and known of things drawn by the first human on the caves toward reflecting observed of the real world's three dimension as to be two dimensions on the canvas.
<i>Received:</i> March 25, 2025	
<i>Accepted:</i> June 19, 2025	
<i>Published:</i> August 25, 2025	
<i>Keywords:</i> Ancient Greece, Baroque Era Mannerism, Painting Art, Palaeolithic era, Renaissance,	

Kaynak/Cite: Ülger, K. (2025). Paleolitik dönemden neoklasisizme resim sanatı değişiminin illüstrasyon görsellerinde incelenmesi. *Lokum Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(2), 282-303.

 iThenticate
İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve yayın öncesi intihal taraması yapılmıştır. / This article has been reviewed by at least two reviewers and has been checked for plagiarism before publication.

¹ Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, kulger@gmail.com, ORCID:0000-0001-7435-175X

GİRİŞ

Sanat, insanın tarih sahnesine çıktığı dönemlerden bu yana var olan bir olgu olarak özellikle tarihsel süreçte görsel sanatlar açısından öne çıkmaktadır. Görsel sanatlardan resim sanatı odağında bu olgunun daha kolay gözlemlenebilir olduğu ileri sürülebilir. Zira önce çizim ve sonradan renkle birlikte resim uğraşısı ilk insanın meşakkatli hayat şartlarında ortaya koyduğu kayda değer bir çaba olarak tarihsel süreçte her daim kendini yenilemeyi başarmış bir alandır. Bu aşamada sanat tarihinin sürekli değişim ve devinim içinde olan sanat alanını diğer bilim dallarıyla işbirliği yaparak analiz etmesi son derece değerlidir. Bu bağlamda tarihte bir sanat eseri hakkında bilgi ya da sanat eserleri arasındaki ilişkileri kurma amacıyla hareket eden sanat tarihinin sadece eserlerin-resimlerin ve tarihlerin gösterilmesi ve öğrenilmesiyle değil, eser analizinin daha ön plana çıkmasıyla bugünkü çağdaş sanatlarla bağ kurulabilen yapısı önemlidir. Bununla birlikte, tarihsel gelişimde zaman açısından geniş perspektifler sunulması, sanattaki değişimin, yönünün ve izlediği yolun daha anlaşılır biçimde ortaya konulması, sınırlı bakış açılarına göre daha somut çıkarımlarda bulunulmasına hizmet edeceği söylenebilir. Bu türden bir bakış açısı ayrıca sanatın gelecekte nasıl bir değişimin içinde olabileceği üzerine fikir verebilir. Zira sanatta tarihsel gelişim izleğinin anlaşılır olması aynı zamanda gelecekte sanatın yönünün tahmin edilmesi ve buna göre gelecek inşasının temellerinin oluşturması açısından kayda değer bir izlek oluşturabilir. Sanatta geleceğin inşası her zaman az ya da çok tarihsel süreçten beslenen bir yanı olacağı kuşkusuzdur çünkü sanat tarihi bize bu pratiğin her daim olası olduğunu göstermektedir.

Tarihe bakıldığında özellikle sanatın tarihinin görsel sanatlarla başladığı, bu bağlamda zihni süreçte meydana gelen imgeleme dayalı olarak üretilen simgelerin görseller olarak mağara duvarlarına resmedildiği, taşlara kazılarak kalıcı olarak nakşedildiği görülmektedir. Nitekim ilk insanların ürettiği bazı görsel simgelerin zamanla belli sembollere dönüşerek alfabe oluşumuna katkı vermiş olması bu bağlamda anlamlıdır. Diğer taraftan bu sembollerin resim sanatında doğanın gerçekçi bir izdüşümünün yansıtılmasına dek uzanan uzun bir değişimin içinde 19. Yüzyıla değin süregelen bir iz de bırakmıştır. Dolayısıyla simgelerin hem yazı sistemlerine hem de resim sanatına olumlu yönde katkıları söz konusudur.

İlgili literatür incelendiğinde; insanların uygarlığın her döneminde, asla tekrarlanamayacak, kendine özgü bir sanat meydana getirmesi (Kandinsky, 2015, s.27), sanatın tarihinin araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Sanat tarihinin çözümsel inceleme noktasında çevre, koşul ve durumları muhakeme ederek, geçmiş ile gelecek zaman ilişkilerinin günümüz görsel kültüründe ele alması (Akt. Erdem, 2016), bu disiplinin görsel sanatların tarihsel evrimini inceleyen bir bilim alanı olarak geçmişten günümüze uygarlıkların sanatını incelemesine neden olmuştur (Bulut, 2015). Bu tür bir incelemede Bell (2009, s.13-38) Fransa’da M.Ö. 28000 civarlarında Chauret mağarasındaki gergedan ve at resimlerinin dünyanın bilinen en eski eserleri olduğunu, birbirinden çok uzak erken medeniyetlerin eserleri yan yana getirilse, birbirine benzer biçimde uymuş gibi görüldüğü gerçeğine dikkat çekmektedir. Hollingswort (2009, s.22) ise ilk insanların sanatsal uğraşılarını göçebe bir yaşam sürmelerinin doğal bir sonucu olarak taşınabilir olan taş, pişmiş toprak, kemik ya da fildişinden yapılmış kadın veya hayvan heykelciklerinden oluştuğunu, duvar resminin de yerleşik yaşamdan sonra ortaya çıktığını belirtmektedir. Bigalı’ya (1999, s.9) göre ise, tarihte her sanattan önce resim sanatı vardı ve mağara resimlemesinin başladığı zamanlarda adsız sanatçılar söz konusuydu. Bununla birlikte, ilk insanların sanata simgesel olarak başladığı bildirilmektedir (Gombrich, 1992, s.283). Kuspit (2010, s.113) bu noktada simgeçiliği

gerçekliğe dair içsel deneyim olarak tanımlamaktadır. Nitekim Bolles (1999, s.342) görsel imgeleri bir bütünden bazı parçaların koparılmasıyla birtakım uyarılar ve durumların canlandırılmasında oldukça işe yarayan araçlar olarak açıklamaktadır. Yaygın kabul edilen yaklaşıma göre, insanın ilk günden beri değişmeyen içgüdüünün önce çizerek şekli ortaya çıkardığı yönündedir (Kılıç, 2003, s.25). İlk insanların sanata simgesel olarak başlamasına karşın, bu simgelerin gittikçe artan ölçüde olmak üzere gerçek görünüşe yaklaşmasıyla birlikte bu gelişimin yetkin bir düzeye varabilmesi için erken taş devrinden 19. yüzyıla kadar uzanan bir zaman geçmesi gerektiği belirtilmektedir (Gombrich (1992, s. 283). Bu bağlamda Scott (2006) Neoklasisizmi, klasik sanat başarısının zirvesini temsil ettiğini ileri sürer. Esasında Neoklasisizm evresi resim sanatında doğanın idealize edilerek gerçeğe yakın biçimde yansıtılması açısından sanat tarihindeki son dönem olduğu söylenebilir. Bu nedenle, ilk insanın belli sembollerle resmederek başladığı sürecin son aşaması olarak Neoklasisizm dönemi gösterilebilir. Dolayısıyla, Gombrich'in (1992, s.92) belirttiği gibi, ressam Constable'ın resim sanatını doğayı konu alan bir bilim, bir araştırma alanı görmesi noktasında sanattaki değişimin incelenmesinin sözü edilen döneme kadarki süreç açısından araştırılmasının ilgili alana katkı yapacağı ileri sürülebilir.

Bu çalışmada, resim sanatı tarihsel gelişim açısından Paleolitik dönem ile Neoklasisizm akım arasındaki devir incelenecektir. Araştırma sorusu şöyle düzenlenmiştir: "Paleolitik dönemden Neoklasisizm dönemine kadar geçen süreçte resim sanatının gelişimi nasıldır?" Bu çalışmanın amacı, insanın sanat yapma eylemine ilk başlangıcı oluşturan Paleolitik dönem örneklerinden yola çıkarak, klasik resim sanatının zirvesini oluşturan Neoklasisizm akımına kadar geçen sürede sanatın gelişim ve değişimini resim sanatı odağında alanyazına dayalı olarak incelemektir. Bu amaçla, ilgili tarihsel süreçte dönemin karakteristiğini öne çıkaran eserlerde sergilenen değişimin fark edilmesini sağlayan illüstrasyon sunumlarına yer verilerek, söz konusu değişim görünür kılınmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada sistematik inceleme kullanılmıştır. Sistematik incelemeler bir tür literatür incelemesidir. Sistematik incelemelerde alanyazındaki tüm potansiyel kaynaklar sınırlandırılarak tasarlanabilir. Genel olarak literatür incelemesinde alanda mevcut veri toplanır ve bunlar yorumlanarak bir sonuca varılır (Torgerson, Hall & Light, 2017, s.357). Buna göre çalışmaya dâhil edilen kaynakların araştırma sorusuyla doğrudan ilgili olmasına dikkat edilerek kaynaklar derlenmiş, bunlar betimsel analiz ile incelenmiş ve bu inceleme elde edilen bulgular yorumlanarak belli bir sonuca ulaşılmıştır. Betimsel analiz ile toplanan verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuyla buluşturulması söz konusudur. Toplanan veriler önceden belirlenmiş temalara göre özetlenir ve araştırmacının öznel birikimiyle yorumlanır. Araştırmacı bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurabileceği gibi karşılaştırmalar da yapabilir. Bu çerçevede öncelikle verilerin hangi temalar altında toplanacağı belirlenir (Baltacı, 2019, s.379). Bu çalışmada tematik çerçeve kronolojik olarak M.Ö. 40.000 ile M.S. 1820 yılına dek şöyle belirlenmiştir; Paleolitik Dönem - Sümer Uygarlığı - Mısır Uygarlığı - Girit Uygarlığı - Yunan Uygarlığı- Roma Uygarlığı-Bizans Uygarlığı - Gotik Dönem- Rönesans Dönem- Barok Dönem- Neo-klasisizm. Mevcut çalışmada genel çerçeve Paleolitik Dönemden Neoklasisizm Dönemine kadar ki tarihsel süreç olarak belirlendiği için buna göre veriler işlenmiş, bulgular tablolar yardımıyla tanımlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

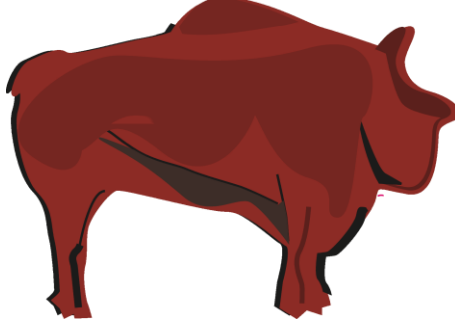
İlk insanların taşları maharetli bir biçimde alet olarak kullanmaları yaşamsal bir alan olan avlanma ile ilgili gerçek bir ihtiyaçtı ancak bu beceri alet edevattan başka üç boyutlu simgesel yontulara dönüşmesi dönem şartları göz önünde bulundurulduğunda en az av alanı kadar yaşamsal olduğu söylenebilir. Her ne kadar alet yapma amacıyla yontulmayan taşlar ve mağara resimleri bilinçli sanat etkinlikleri olmasa da bu ürünlerin ilk sanat denemeleri olarak görmek gerekir. Bu tür faaliyetlerin amacı sanattan başka şeyler olsa da ortaya çıkan ürünler özgün yorumlar olarak bir sanatçının imgesel düşünün somutlaşmış ifadesi olarak değerlendirilmesi mümkündür. Tarihte taş malzemesinin ilk insan elinde kullanışlı bir aletten başka amaç ve biçimlere yönelmesiyle birlikte, vazgeçilmez bir var oluş biçimi olan sanat alanına girilmiş oldu.

Paleolitik dönem M.Ö. yaklaşık 10.000 yıl öncesinde Neolitik evrenin başlamasına kadar geçen zaman sürecine verilen addır (Taş Devri, 2024). İlk insanlara ait kalıntılar M.Ö. 40.000'den itibaren görülmektedir (Mirovek, t.y.). Paleolitik dönem insanları avcı ve toplayıcı küçük gruplar halinde konar-göçer tarzda yaşamışlardır. Mağara ve kaya altlarında barınmışlar, kayaların bulunmadığı yerlerde ise açık havada kurdukları sığınaklarda yaşamışlardır (Eski Taş Çağı, 2024). Bu dönemde sanat ne zaman ve nasıl başladı sorusuna kesin bir yanıt verilememekle birlikte, taşınabilir sanat nesnelere olarak bilinen en erken heykelciklerden sonraki aşama, büyüsel ve dinsel deneyimlerle bağlantılı olduğu düşünülen mağara resimleri olduğu ileri sürülmektedir (Hollingswort, 2009). Bu sava karşın, tarihi kaynaklar her sanattan önce resim sanatının doğduğunu belirtmektedir (Bigalı, 1999). Diğer yandan, mağara ve kaya sığınaklarının duvarlarına çizilen resimler, Paleolitik çağın belirgin özelliklerinden olduğu söylenebilir (Taş Devri, 2024). Bu dönemde insanlar kendilerini vahşi hayvanlardan korumak ve avlanmak için birtakım basit taş aletler yapmaya başlamışlardır (Eski Taş Çağı, 2024). Bu durum Hollingswort'un (2009, s.20) vurguladığı, mağara resimlerinden önce en erken bilinen sanat nesnelere olarak heykelciklerin olduğu fikrini açıklayabilir. Bu fikir kabul görebilir zira yaşamsal olan öncelikle av ve korunma için taş yontularak yapılan taş aletlerdi. Bu taş yontuların zamanla alet-edevattan başka heykelcikler olarak sanat nesnesine dönüşmesi olası bir gelişme olarak nitelenebilir. Bundan sonraki aşama, çizim ve boya malzemelerinin bulunmasıyla birlikte, üç boyutlu yontulardan iki boyutlu mağara resimlerine evrilen bir evre olarak değerlendirilebilir. Nitekim Bell (2009, s.13) Fransa'da M.Ö. 28000 civarında Chauvet mağarasındaki gergedan ve at resimlerini dünyanın bilinen en eski resimleri olarak, at ve bizon hayvanlarının kafalarının kömürle çizilmiş olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, ilk insanın mağara resimlerindeki çizim başarısının üç boyutlu malzemeye şekil vermedeki beceri kültüründen beslenmiş olabileceği ileri sürülebilir.

Görsel 1. Taş balta
Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Görsel 1’de Paleolitik dönemin en önemli icatlardan biri olan balta işlevi gören keskin bir taşın sopaya eklendiği temsili illüstrasyon görülmektedir. Bu taş balta, taşın sopaya bir şekilde bağlanmasıyla ilk insanın farklı malzemeleri birleştirerek kullanım amacına yönelik buluşunun belki de ilk örneğidir. Görsel 1’de sunulan illüstrasyonda temsil edildiği gibi taşın keskin ucunun dışa dönük olması “balta” olarak kullanım işlevini açık biçimde göstermektedir. Bu alet ile ilk insan elde kullanılan bir taş parçasından daha kullanışlı olan bir yapıyı keşfetmiş olduğu söylenebilir.

Görsel 2. Bizon resmi

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak: (<https://arkeofili.com/tarih-oncesi-donemden-11-magara-sanati/>)

Hollingswort (2009, s.22), ilk insanların yaptıkları kadın (Görsel 3) ve hayvan heykelciklerini ilk sanatsal uğraşları arasında sayar ve duvar resmini yerleşik yaşamdan sonra ortaya çıktığını belirtir. Bu nedenle, Paleolitik dönem sanat tarihi içinde önemli bir yere sahiptir (Eski Taş Çağı, 2024). Görsel 2’de Paleolitik dönemde yapılmış bir mağara resminin asıl görüntüsünden farklı olarak illüstrasyon temsiline dış kontur çizgileri daha görünür kılınmıştır. İlk insanın biçime hakim olmasına örnek olarak gösterilebilecek bu eserin illüstrasyon temsiline çizimin öne çıktığı görülmektedir.

Görsel 3. Heykelcik-Figürin

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak: (<https://arkeofili.com/tag/figurin/>)

M.Ö. 8000-5500 arası Neolitik çağ ise, insanların kültürel gelişiminde en önemli dönemdir (Bodakçı, t.y.). Bu dönemde insanlar mağaralardan çıkmıştır. Dolmen ve Menhir denilen anıtlar inşa etmelerinden dolayı bu dönem ilk yapı sanatının başladığı çağdır (Mirovek, t.y.).

Görsel 4. Dolmen

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak: (<https://www.arthipo.com/artblog/sanat-tarihi/tarih-oncesi-devirlerde-sanat.html>)

Görsel 3’te ilk insanların yaptıkları kadın heykellerine örnek eserin illüstrasyon temsilinde görüleceği üzere, kadının doğurganlık özelliği figürün göbek ve göğüs kısımlarında görülen abartma ile vurgulanmıştır. Zorlu yaşam şartlarından dolayı ölümle çokça karşılaşan dönem insanları için doğurganlık özelliği adeta kutsanmıştır. Görsel 3’teki sunum eserin yorumu açısından ilk sanatsal biçime örnek olarak, doğurganlık özelliğine vurgu şeklinde açıklanabilir. Ayrıca bu eser, insanın malzemeye biçim verme becerisinin, çizim-boyama yetisinden daha önce gelişmiş olabileceğini düşündürmesi açısından önemlidir. Diğer yandan, Görsel 4’te sunulan illüstrasyonda “Dolmen” adı verilen taş yapı biçiminin üç dikili taş üzerine yassı bir kayanın örtülmesi suretiyle, basit ama işe yarar bir sığınak olarak korunmaya çözüm olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Basit bir biçimde taş üzerine taşın konmasıyla üretilen dolmenler, sonraki dönemlerde ortaya çıkan mimari yapıların temelini oluşturması açısından dikkat çekicidir. Görsel 4’teki dolmenin illüstrasyon temsilinde koyu renkte verilen gölgeli kısımla yapıdaki hacim özelliği vurgulanmaya çalışılmıştır.

M.Ö. 4000-2000 yılları arasında Mezopotamya olarak adlandırılan Irak’ın güneyindeki bölgede yerleşik olan Sümerler vardı (Sümerler, 2025). Sümerler, basit resimler olarak 400 kadar işaretten oluşan çivi yazısı kullanmışlardır (Bodakçi, t.y.). Fransa’da M.Ö. 28000 civarında Chauvet mağarasında dünyanın bilinen en eski resimlerinden 24.000 yıl sonraki bir süreçte, resim sanatının insanların uygarlık tarihinde başlangıç oluşturan yazıya temel oluşturması, resim sanatının tarihteki önemine işaret etmektedir.

Görsel 5. Kral Gudea

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak: (<https://www.fikir.gen.tr/wp-content/uploads/2018/06/Resim.-03.04-Kral-Gudea.png>)

Sümer portre sanatının bir şaheseri olan Kral Gudea heykeli, kralı ayakta dururken, elbisesine bürünmüş, ellerini göğsüne kavuşturmuş olarak betimlemiştir (Mezopotamya Sanatı, Sümer Mimarisi, t.y.). Binlerce yıl öncesinden heykel sanatında insan figürünün biçimlendirilmesi hakkında önemli bir fikir veren Gudea heykeli, Paleolitik dönem heykelticilerinden gerçek insan ölçüsüne uzanan heykel sunumundaki evrilmeyi göstermesi bakımından önemlidir. Görsel 5'teki illüstrasyonda gösterildiği gibi, ellerini göğsünde bağlayan biçimde çizgisel sunum, açık olarak kralın mütevazı kişiliğini ön plana çıkarmaktadır. Bu duruş şekli kralın şahsında vücut bulan Sümerlerin yaşadıkları dönemde bilge konumlarını yansıtır bir sunuş biçimi olduğu ileri sürülebilir.

Mısır uygarlığında bir tür resim yazısı olan Hiyeroglif yazısı kullanılmıştır (Bodakçi, t.y.). Mısır uygarlığının Sümer uygarlığında olduğu gibi resme dayalı yazı sistemlerini kullanmış olması, insanlık tarihinde resim sanatının oynadığı rolü göstermesi bakımından önemlidir. İlk yazının ortaya çıkışında resim sanatının kullandığı sembollerin tüm insanlar için anlaşılır olmasının büyük bir payı vardır. Zira semboller insan zihninin imgeleminden üretilen somut göstergeler olarak ortak insan hafızasına seslenir. Semboller halen günümüzde de aynı görevi üstlenmiş biçimde dünyanın her yerinde benzer anlamlara sahiptir. Dolayısıyla, ilk insandan bu yana sanatın özellikle resim sanatının uygarlık tarihinde Mısır'da olduğu gibi yazı gelişiminde oynadığı rol sembol odağında üst düzeyde olduğu söylenebilir.

Mısırlılar ayrıca mezarlarını, tapınaklarını, saraylarını ve diğer mimari yapılarının duvarlarına resimler yapmışlardır (Bodakçi, t.y.). Mısır sanatında insan figürünün sunumunda beden parçaları arasındaki oransal ilişkide geometrik biçimlerden ve ölçeklerden yararlanılmıştır. İki boyutlu resimlerde bacaklar ve baş profilden, gözler ve bedenin üst tarafı önden gösterilmiştir (Hollingswort, 2009). Mısırlılar bu tür bir sunum ile resim sanatıyla anlatmak istedikleri şeyi açık biçimde yansıtabilirdikleri bir alan bulmuşlardır.

Görsel 6. Nebamun av kuşlarını tasvir eden fresk'den ayrıntı

Yaklaşık M.Ö. 1350, sıva üzerine boya; 98 × 83 cm; British Museum (Londra).

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak:(https://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_M%C4%B1s%C4%B1r_sanat%C4%B1#/media/Dosya:Tom_b_of_Nebamun.jpg)

Görsel 6'daki illüstrasyonda vurgulandığı gibi figürün yanında görülen kuşun da yandan çizilmiş olması, Mısır resim sanatında bu tür izleğin yerleşik bir kural olduğunu göstermektedir. Mısırlı ressamın bu türden bir izleği benimsemiş olmalarına neden olarak, frontal duruşun insan bedeninin biçim açısından çocuktan yetişkine kadar anlaşılır

olduğuna dair inanç olabilir. Bu sayede Mısırlılar perspektif kısaltım gibi tekniklere başvurmadan ön görünüşlü resimler yapmışlardır.

M.Ö. 2000'lerde Mısırlı ressamalar ayrıca insan figürlerini iki sol ayaklı yani profilden iki başparmak görülecek biçimde çizmekteydiler. Mısırlılar figürü başı, kolları, bacakları da görünür halde (Görsel 6) profilden çiziyorlardı. Çizimlerde erkekleri de kadınlardan daha uzun çiziyorlar ve koyu renkte resmediliyorlardı (Sington & Ross, 2004, s.12). Mısırlılar resim sanatında figürü yandan görünüşle, duvarlara işlenmiş yontu biçimde görme etkisinde yansıtmıştır (Faure, 1979, s.4). M.Ö. 2000'lerde Mısırlı insan figürlerini profilden iki başparmak görülecek biçimde çizmiş olmalarına rağmen, Giritli ressamalar ilk kez insan figürünü önden çizmiş, ayakları da yandan değil ön görünüşten çizmiştir (Sington & Ross, 2004, s.1213). Yunan vazo ressamaları bireysel sanatlarını siyah bir arka plan önünde figürlerini karakterize ederek geliştirmişlerdir (Scott, 2006). Bu tür bir sunum üç boyutlu uzam doğrultusunda gelişme olarak ilk kez Yunanistan'da gerçekleştirilmiştir. Bu gelişme resim sanatında plastik biçimlenişin algılanışı açısından belli bir alan açmıştır (Gombrich, 1992, s.32). Yunan düşüncesinde ideal biçim matematiksel oranlarda karşılığını bulmuştur (Hollingswort, 2009). Böylece, resim sanatında gerçek görülen şeyin iki boyuta aktarımında mantığa ters gelmeyecek biçimde yansıtılması başarılı olduğunda sanat, kaçınılmaz olarak, artık farklı bir yöne evrilmiştir.

Heykel sanatı açısından, Mısır ve Mezopotamya heykellerinde genellikle frontal duruşlu sunum söz konusudur. Yunan heykel sanatında ise frontal duruş ortadan kalkmış, vücut ağırlığı iki bacağa değil, tek bacağa verilmiş ve bu tür sunum heykellere doğallık ve hareket katmıştır (Bodakçi, t.y.). Giritli vazo ressamaların figürü yansıtmada Mısır sanatından farklılık göstermeleri gibi, Yunan heykel sanatı da Mısır izleğinden farklılaşmıştır. Dolayısıyla Roma uygarlığında (M.Ö. 900- M.S. 300), resim sanatı açısından Yunan sanatı etkilerinin görülmesi bu bağlamda değerlendirilebilir.

Roma uygarlığının günümüze kalan resim örnekleri ağırlıklı olarak şehir dışındaki villaların duvarlarını ve tavanlarını süslemek için kullanılan resimlerdir (Antik Roma, 2024). Buna karşın, antik resim sanatında uzamın yansıtılmasından önce figür, obje ve nesnelerin yansıtılması temeline dayanır (Gombrich, 1992). Bu nedenle Avrupa resim sanatında uzun yıllar uzam ikinci planda tutulmuştur.

Tablo 1. Paleolitik Dönemden (M.Ö. 40.000), İlkçağ (M.Ö. 4000- M.S. 476) Tarihin Kadar Resim Sanatı Perspektifinden Sanatın Tarihsel Gelişim Aşamalarının Betimsel Analizi

Temalar	İlk (M.Ö. 40000)	Sümer Uygarlığı (M.Ö. 3200)	Mısır Uygarlığı (MÖ 3150)	Mısır Uygarlığı (M.Ö. 2000)	Girit Uygarlığı (MÖ 2700-1450)	Yunan Uygarlığı (M.Ö. 756-146)	Roma Uygarlığı (M.Ö. 900- M.S.300)
Paleolitik Dönem	Mağara Resmi						
İlk Çağ		Simgeye Dayalı Sümer Çivi Yazısı					
İlk Çağ			Resme Dayalı Hiyeroglif Yazısı				
İlk Çağ				Frontal Resim			

Temalar	İlk İnsan (M.Ö. 40000)	Sümer Uygarlığı (M.Ö. 3200)	Mısır Uygarlığı (MÖ 3150)	Mısır Uygarlığı (M.Ö. 2000)	Girit Uygarlığı (MÖ 2700-1450)	Yunan Uygarlığı (M.Ö. 756-146)	Roma Uygarlığı (M.Ö. 900-M.S.300)
İlk Çağ	Resimde Figürde Perspektif Kısaltım						
İlk Çağ (Antik dönem)						Resimde Plastik Biçim Betimi	
İlk Çağ (Antik dönem)						Resimde Portre-Öyküsel Anlatım-Manzara Tasviri	

Kaynak: (Kani Ülger, 2025).

Roma İmparatorluğunun çöküşünü izleyen dönem “Orta Çağ” olarak adlandırılır (Gombrich, 2004, s.157). Roma İmparatorluğunun yıkılması Avrupa’da adeta sanatın merkezini oluşturan Roma’nın parlak günlerinin de sonu olmuştur. Avrupa’nın kültür ve sanat merkezinin belirsiz olması, sanatın gelişimi açısından bazı savrulmalara neden olmuş ve bu evre sanat ekseninde Orta Çağ’da belli bir durağanlığa yol açmıştır.

Orta Çağ Hristiyan sanatı, Mısır sanatı ile Antik Yunan sanatının bir karışımıdır. M.Ö. 500 dolayında Yunanistan’da ortaya çıkan “doğanın gözlemlenmesi” böylece yeniden uykuya yatırılmıştır (Gombrich, 2004, s.13). Orta Çağ sanatında resimde gerçeklikten daha çok anlatıma yer verilmiş, figür öne çıkarılmış ve mekân gerçeklikten uzak ikinci planda kalmıştır.

Orta Çağ Erken Hristiyan sanatı, 260-525 yılları arasında çoğunlukla Eski ve Yeni Ahit’ten sahnelerin tasvir edildiği dönemdir. Bu evre ayrıca Bizans sanatı olarak da adlandırılır. Erken Hristiyan Sanatında Antik Roma’ya ait form ve stiller kullanılmıştır. İnsan vücudu oransal, mekânlar ise izlenimci bir biçimde verilmiştir (Erken Hristiyan sanatı, 2025). Orta Çağ Erken Hristiyan sanatında antik dönem resim sanatına has estetik kalıpları andırması dikkat çekicidir. Dini bir şahsiyetin yansıtılmasında bile figürün hareket ya da duruşun antik dönem resimlerinde gözlemlenen belli kalıp formları çağrıştırmaları bu noktada fark edilir bir görsel sunmaktadır.

Görsel 7. İsa hasta kadını iyileştiriyor, Roma Katakombu, M.S. 300-350

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak: (https://tr.wikipedia.org/wiki/Erken_Hristiyan_sanat%C4%B1)

Görsel 7’de İsa figürünün duruşu, sonraki dönemlerde görülmeyecek biçimde antik Roma resim sanatının etkilerini taşır. İllüstrasyonda vurgulandığı gibi figürlerdeki kumaş kıvrımlarının belirgin olması, İsa figürünün antik heykelleri andıran duruş formu ve naifliği adeta Roma dönemi resim ve heykel sanatının bir karışımı olarak görünür.

Bizans sanatı ise Orta Çağ’dan bu yana batı Avrupa’da gelişmekte olan Romanesk ve Gotik sanat arasında bir sınır olmuştur. Bizans sanatında tahta ikonalar, ilk olarak geç Bizans döneminde kullanılmaya başlanmıştır (Bizans sanatı, 2024). Erken Hristiyan sanatında gözlemlenen resimdeki belli formların terk edilişi Bizans dönem resim sanatında yeni bir aşama olarak nitelenebilir.

Görsel 8. İsa mozaïği Kariye, İstanbul

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak:

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Bizans_sanat%C4%B1#/media/Dosya:Pantokrator_Chora_church_Istanbul.JPG)

Görsel 8’de Bizans sanatının karakteristik özelliğini yansıtan ikona illüstrasyonunda görüldüğü gibi, İsa figürünün portre olarak cepheden izleyiciye doğrudan bakması önemli kuraldır. Bu tür bir sunumun Mısır resim sanatından farkı baş kısmının profilden değil cepheden çizilmesidir. Orta Çağ Erken Hristiyan sanatındaki İsa figürünün sunumunda görülen (Görsel 7) naiflik Bizans sanatında ağırbaşlılığa (Görsel 8) evrilmiş olması oldukça dikkat çekicidir.

Romanesk sanat 1066 yılında Normanların İngiltere’yi fethetmesiyle başlamış, daha sonraları Fransa’da başlamak üzere heykeller ve resimler esasen Kutsal Kitap’ta yazılan olayları tasvir için kullanılmış ve estetiğe pek önem verilmemiştir. Romanesk akım 12. yüzyılın sonu kadar bile devam etmemiş, Gotik döneme geçilmiştir (Romanesk sanat, 2024). Romanesk sanat, Erken Hristiyan resim sanatındaki antik dönem etkisinin mimari açıdan kaybolduğunu gösteren bir dönem olarak ifade edilebilir. Bu durum mimaride kapalı form anlayışında, ağır yapı görünümünün ortaya çıkmasına neden olmuştur.

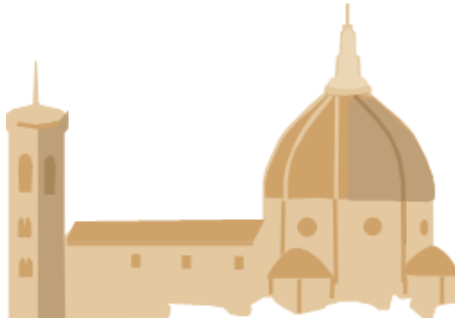
Görsel 9. İstanbul Galata Kulesi

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak: (https://tr.wikipedia.org/wiki/Galata_Kulesi)

İstanbul Galata Kulesi, Romanesk yapı mimarisi örneklerindedir (Galata Kulesi, 2025). 12. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan Gotik sanatın merkezi Fransa ve Almanya'dır (Gotik sanatı, 2024). Romanesk üslup Kuzey Avrupa merkezli olmasından dolayı iklim açısından soğuk bir coğrafyaya ait bir mimari üslup olarak nitelenebilir. Bundan dolayı yapılarda pencere genişliğinin oldukça dar tutulması kendi içinde tutarlı olsa da estetik ve biçim açısından bu durum tartışılır. Kuzey Avrupa'ya göre daha ılıman bir coğrafyada olmasına rağmen İstanbul'da bile ağır taş duvar arasında kaybolan küçük pencereleriyle Galata Kulesi (Görsel 9) o dönemde Romanesk yapı mimarisinin Avrupa'daki etkisine örnek olarak gösterilebilir.

Bu dönemde İtalya'da Floransa katedrali (1436) mimari açıdan sanat alanında öne çıkar. Floransa Katedral inşaatı 1229'da başlamış ancak kubbesi 15. Yüzyıla kadar bitirilememiştir. Bu dönemde ticaretten kaynaklanan zengin bir orta sınıfın doğuşu, Avrupa toplumunun gelişmesine önemli katkılarda bulunmuş, ticari zenginlik yeni bir sanat koruyucusu tipini ortaya çıkarmıştır. Böylece tüccarlar büyük malikânelerin yapımı için siparişler vererek, yerleşik olan sanat korumacılığı sistemini izlemiştir. Padova'daki Arena Şapel'in bezemesi de ressam Giotto'ya sipariş edilmiştir (Hollingswort, 2009, s.200-206).

Görsel 10. Floransa katedrali (1436)

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Floransa katedralinin Görsel 10'daki illüstrasyonda vurgulandığı gibi, kubbesi hariç genel yapısı itibariyle geniş duvar yüzeylerine oranla kısmen küçük pencerelere sahip olması, Romaneks üsluptan az da olsa bazı etkiler söz konusu olmakla birlikte devasa

kubbesiyle adeta yeni bir mimari anlayışı müjdelemektedir. Katedralin kubbesi mimar Brunelleschi sayesinde özgün bir mimari çözüm ve biçim sunar. Floransa katedralinin uzun yıllar bitirilemeyen kubbe yapısının özgün bir biçimde sonuçlandırılması, İtalya ekseninde sanat alanında önemli bir değişimin başlangıcını oluşturmuştur.

13. Yüzyılda İtalya’da resim sanatı açısından Gotik ressamlar Giotto ve Cimabue daha o zamandan sunak resimleri yapıyor ve yapı duvarlarını beziyorlardı (Faure, 1979, s.2). Cimabue’nun “Aziz Trinata Madonnası” adlı eserinde Meryem figürü ve meleklerin giysilerinde verilmeye çalışılan hacimsellik etkisi, Bizans resim geleneğinden kopuşun izlerini taşır (Varlık Şentürk, 2012, s.33).

Görsel 11. Cimabue, (1285) “Aziz Trinata Madonnası”

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak:(<https://www.sanatinoykusu.com/cimabue/>)

Görsel 12. Giotto, (1310) “Ognisanti Madonna”

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak:

(https://en.wikipedia.org/wiki/Ognissanti_Madonna)

İtalya’da resim sanatı Bizans ikonalarından farklı olarak figürü boydan resimlemesiyle ayrılır (Görsel 11 ve 12). Ayrıca Görsel 11’deki illüstrasyonda vurgulandığı gibi, başat figürün her iki yanındaki melek figürlerinde belli bir hareket söz konusudur ki durağan ikona resimlerine göre bu tür sunum Bizans resim sanatından ayrılışın izlerini taşır. Görsel 11’deki hareketin figürlerin baş kısımlarının farklı yönlerde çizilmesiyle oluşturulmuş olması halen gerçekçi bir yansımadan uzak bir duruma da işaret eder. Yine de dini konulu resimlemelerde bu tür bir sunum İtalya’da resim sanatındaki değişimin habercisidir.

Cimabue’nin “Trinita Madonna”sı ile Giotto’nun “Ognisanti Madonna”sı arasında yaklaşık otuz yıl vardır. Ancak her iki yapıtın arasındaki farklılıklar, üslup kullanımındaki yenilenmenin sonucudur ki, bunda orta sınıfın kentsel sanat koruyuculuğu etkili olmuştur (Hollingswort, 2009, s.208). Bu durum resim sanatında sanat koruyuculuğunun sanatçının üslubunda gelenekten farklı olarak yeni ifade biçim ve arayışları desteklemesine örnek olarak gösterilebilir. Giotto Görsel 12’deki eserinde Cimabue’nin Görsel 11’deki eserine nazaran hareketli karmaşayı sadeleştirerek, başat figürün her iki yanına diz çökmüş iki melek figürü eklemesiyle figürde durağan olmayan bir yol denemiştir. Ancak her iki eserde de figürlerdeki kumaş kıvrımları ve kapalı kompozisyon kurguları ortak özellikler olarak öne çıkmaktadır.

Giotto di Bondone sayesinde resim sanatında doğalcılık en yüksek seviyeye ulaşır ve bu durum sanatçının her eserinde figüre verdiği kendine özel yüz ifadelerinden anlaşılır (Gotik sanatı, 2024). Giotto resim sanatında güçlendirilmiş bir plastik form ile

resimde geleneğe karşı özgün bir tavır sergilemiştir (Venturi, 2018, s.21-34). Giotto'yu izleyen sanatçılar, Gotik üslupla olan tüm bağlarını kopartarak yeni yüzyılın sanat anlayışını şekillendirmiş, antikçağ sanatının biçimsel yaklaşımını tekrar ön plana çıkarmış bu da gerçeğin aranmasını beraberinde getirmiştir (Varlık Şentürk, 2012, s.29). Orta Çağ resim sanatına nazaran figürde ifade biçimlerini geliştiren Giotto, figür ve mekân ilişkisinde belli bir arayış içinde olmuş, plastik etkiyi geliştirmeye çalışmıştır. Diğer yandan Giotto resimlerindeki figürlerin özellikle kafa çizimlerine özen gösterdiği anlaşılmaktadır (Görsel 12). Zira resim sanatında insanın psikolojisini anlatan en önemli kısım kafanın duruş şeklidir. Bu durumu iyi analiz eden Giotto, Görsel 12'deki illüstrasyonda açık biçimde görüleceği üzere, ilgili eserde başat figürün yüz bölümünü 3/2 oranında izleyiciye döndürerek, figürün cüretkâr olmayan ancak gururlu duruşunu yansıtabilmiştir.

Gombrich'e (2004, s.229-235) göre mimar Brunelleschi ressam arkadaşlarını "perspektif" tekniği açısından etkilemiştir. Brunelleschi'nin sanatçı arkadaşları sanatın yeniden dirilişini desteklemişler ve bunun için doğa gözlemine, bilime ve antik dönemin kalıntılarına yönelmişlerdir. Dönem ressamı ayrıca, Giotto'nun eserlerini de incelemişlerdir. Hiç kuşkusuz bu ressamlar usta sanatçının eserlerinden esinlenip, resim sanatında gerçeğe en yakın betimleme çabası içinde Rönesans olarak adlandırılan yeniden diriliş çağına girilmesine etkili olmuşlardır. Bu gelişme sonucunda, genç Masaccio resimde yeni bir anlayışla plastik formu ele alarak, perspektif tekniğini resim sanatına uygulayabilmiş, figürün kütleli ağırlığına hareket verebilmiştir (Venturi, 2018, s. 41). Orta Çağ resim sanatında Giotto'nun figür ve mekân ilişkisi ile plastik etkinin geliştirilebilmesi ancak Masaccio'nun perspektif tekniği ve buna dayalı boyama tarzıyla mümkün olabilmıştır.

Görsel 13'te Masaccio'nun "Kutsal üçlü" adlı eserinin illüstrasyonu yer almaktadır. Bu eserde en dikkat çeken özellik, resmin arka planında bulunan iç mekân tasarımıdır. Zira bu tasarımı önemli kılan eserde iç mekân tavan yansımasındaki perspektif sunumdur. Tek kaçırlı perspektifin belirgin bir örneğini sunan Masaccio eserde yapı tavanını verebilmek için iki farklı ufuk çizgisi kurgulamıştır. Bu yöntemle eserde arka planda yer alan tavanın derinlik görüntüsü perspektif yansımasıyla belirgin biçimde verilebilmiştir. Görsel 13'teki illüstrasyon sunum sözü edilen bu durumu vurgulamak için eserdeki tavan kısmı biraz daha ayrıntılı verilmiştir. Eserde ufuk çizgisiyle oynanması sonucunda elde edildiği anlaşılan derin iç mekân tavan görüntüsü, göz hizasındaki ufuk çizgisine tezat oluşturmasına rağmen sonuç, perspektif tekniğin resim sanatına mükemmel uygulanmasına eşsiz bir örnek olarak ifade edilebilir. Bu sunuş biçimi resim sanatında derinlik yansıması vermesi açısından dönem itibariyle bir ilktir. Bilimsel perspektif kurallarına uyularak adeta cetvelle çizilmiş izlenimi veren iç mekân tavan yapısı, ressam Masaccio'nun arkadaşı olduğu bilinen mimar Brunelleschi'den etkiler olabileceği söylenebilir.

Görsel 13. Masaccio “Kutsal Üçlü” (1425)

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

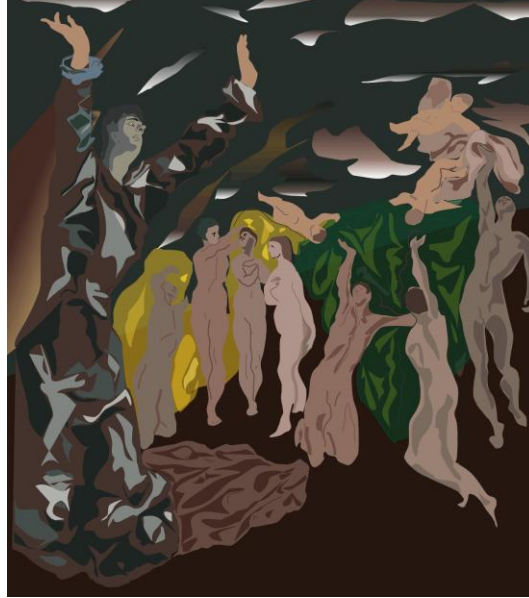
Kaynak: (https://en.wikipedia.org/wiki/Florentine_Renaissance_art#/media/File:Masaccio_trinity.jpg)

Masaccio'nun “Kutsal üçlü” (Ruhül Kudüs) (1401-1428) adlı eseri matematiksel kurallara dayalı perspektifi kullanarak yapılan ilk resimlerden biri olarak resim sanatında yeni bir alan açmıştır (Gombrich, 2004, s. 229). Bu eser, tarihin ilk çağlarından bu yana sanatın gelişiminde Avrupa resim sanatı açısından Giotto ile temellenmiş önemli bir çaba oluşturan gerçeğe yaklaşma serüvenini Masaccio'nun çizgisel perspektifi uygulamasıyla tarihsel değişimin önemli bir aşamasını oluşturmuştur.

Roger Fry'a göre, eski Yunanlılardan izlenimciliğe kadar uzanan resim sanatındaki gelişme, nesnelerin gerçek görünüşünü keşfetmeyi hedeflemiş bir deneyler dizisinin tarihidir (Gombrich, 1992, s.315). Bu bağlamda Antik Yunan döneminde sanatçılar tarafından kullanılan “altın oran” kuralı da adeta yeniden keşfedilmiş, Leonardo da Vinci eserlerinde bu kuralı sıkça kullanmıştır (Altın oran tarihi, 2024). Rönesans'ta “altın oran” kuralı tekrar ele alınıp, sanat alanında yorumlanmış ve eserlere yansıtılmıştır. Leonardo da Vinci altın oran kuralını eserlerinde uygulamakla kalmamış ayrıca resimde figürlerin heykelimsi katılığından kurtulmayı başararak, figürlerin dış hatlarının sanki gölgede kayboluyormuş gibi belirsiz bırakıldığı “sfumato” boyama tekniğini de resim sanatına kazandırmıştır (Gombrich, 2004, s.302). Masaccio ve Vinci'nin yenilikler peşinde koşan çabalarının sonucunda resim sanatında o zaman değin görülmemiş yeni ve önemli bir alan açılmıştır.

Resimde plastik etkiyi olabildiğince gerçekçi verebilmek için ressamların olağanüstü çabalarını en çok Rönesans'ta gözlemlemek mümkündür. Floransa'da ressamların adeta bir bilim insanı gibi farklı teknikleri denemeleri için araştırmaya girişmeleri sonucudur ki, Gombrich (2004, s.235) bilim ve sanat bilgisinin uzun bir süre İtalyan Rönesans sanatçılarının mülkiyetinde kaldığını belirtmektedir. Leonardo da Vinci, Michelangelo ve Raffaello ile birlikte Rönesans dönemi yüzyıl süren mükemmel bir evre olarak tarihe geçmiştir. Resimde bu evreden daha iyisi yapılabilir miydi? Üç Romalı ressam, Parmesan, Pontormo ile Bronzino bu soruya “evet” yanıtını verdiler ve büyük ustaları kopya etmeye koyuldular ama biçimleri abarttılar (Sington & Ross, 2004, s.42). Gombrich'in (2004, s.361) belirttiğine göre, dönemin genç ressamları

Michelangelo'nun figürlerini kendi resimlerinde taklide yöneldiğinde Michelangelo'nun tarzını taklit eden genç ressamların yanlış yolda olduklarını gören eleştirmenler bu döneme Maniyerizm (Tarzcılık) adını verdi. Maniyerizm yüksek Rönesans sanatının klasik tarzının yerini alan ancak klasik olmayan sanatı tanımlamak amacıyla kullanılan bir terimdir. Yüksek Rönesans sanatçıları dengeli ve uyumlu kompozisyonlar amaçlarken, Maniyerist ressam ve heykeltıraşlar asimetrik kompozisyonlarda çarpıtılmış ve ayrıntılı pozlar işlemişlerdir (Hollingswort, 2009, s.276). Diğer yandan, Maniyerist ressam El Greco da doğayı taklit etme işini artık bir tarafa bırakmıştır (Bell, 2009, s.219). Bu anlayışla resim sanatında yeni ifade ve sunuş biçimlerini yakalamayı başaran El Greco resim sanatında özgün formlar üretmiş önemli bir Maniyerist ressamdır.

Görsel 14. El Greco, “Apokalypsis’in beşinci mührünün açılışı” (1608-14 dolayları).

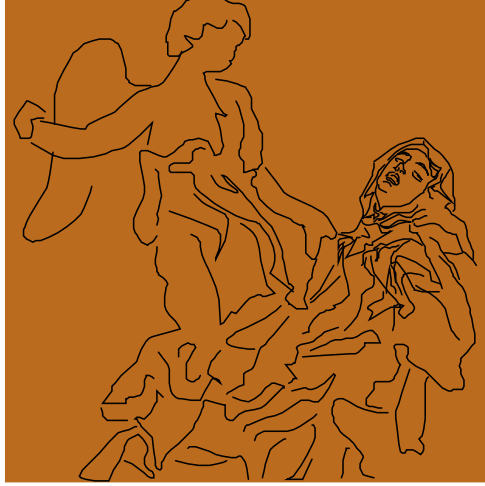
Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak: (<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/436576>)

El Greco'nun “Apokalypsis’in beşinci mührünün açılışı” adlı eserinin illüstrasyonunda (Görsel 14) en dikkati çeken şey resmin sol tarafında ellerini göğe uzatmış olan figürdür. İllüstrasyonda görüldüğü üzere bu figürün eserin üst ve alt sınırlarını zorlayacak biçimde resme yerleştirilmesi eseri adeta kaplamıştır, denilebilir. İlgili eserde göze çarpan diğer bir özellik de figürlerdeki deformasyondur. Sanki göğe yükseliyormuş izlenimi veren figürlerin uzuvlarındaki uzama, Maniyerist etkinin tipik bir yansımasıdır. Görsel 14'te illüstratif teknikle şekil-zemin renk açısından daha fark edilir olan bu durum, Maniyerist üslubun ana karakteristiğini yansıtır. Ressam El Greco resim sanatına getirdiği bu özgün biçim sayesinde Maniyerizm akımının en önemli temsilcilerinden biri olduğu söylenebilir.

Maniyerizm 1520 yılından, Barok sanatın gelişimine 1590'lara değin 16. Yüzyıl Avrupa sanatının mimari, heykel ve resim sanatlarını kapsayan, homojen olmayan bir hareket olarak tarih sahnesindeki yerini almıştır (Hollingswort, 2009, s.276). Maniyerizm tarzı geç Gotik dönemden bu yana resim sanatının gerçeğe yaklaşma çabalarına ara verildiği özgün bir dönemdir. Özellikle El Greco'nun eserlerinde gözlemlenen figürde deformasyon resim sanatında o döneme kadar hâkim olan yerleşik kuralları zorlayan yapısıyla modern sanat akımlarının ortaya çıkışı ile aynı izlekten hareket ettiği söylenebilir: O izlek “geleneğe başkaldırı” olarak ifade edilebilir.

Rönesans'dan sonraki evrelerde 17. yüzyıl resim sanatında farklı bir anlayış gelişti. Ghanim ve Alkhafaji (2021, s.632), resimdeki bu anlayışın öne çıkan özelliğini; Bizans ve Rönesans sanatı arası bir yaklaşım olarak açıklamaktadır: Coşkun çizgiler, renkler ve duru bir ifade biçiminde ortaya çıkan bu üsluba “Barok” adı verildi. Bu sözcük, Yunanlılar ve Romalılarca uygulanan klasik biçimlerin dışında hiçbir yöntemin uygulanmaması gerektiğini savunanlar tarafından kullanılmıştır (Gombrich, 2004, s.387). Barok resim karakteristiğini ortaya koyan önemli yapıtlardan biri olarak; Giovanni Bernini'nin “Azize Teresa'nın Vecdi” adlı eseri gösterilebilir.

Görsel 15. Giovanni Bernini'nin “Azize Teresa'nın Vecdi” (Estasi di Santa Teresa) adlı eseri (1647-1652).

Dijital illüstrasyon: Kani Ülger

Kaynak: (https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3e/Estasi_di_Santa_Teresa.jpg)

Görsel 15'te illüstrasyonu verilen Giovanni Bernini'nin “Azize Teresa'nın Vecdi” adlı eseri mermer bir heykeldir. Bu illüstrasyonda mermer bir heykelda açık biçimde gözlemlenemeyen kontur çizgilerine dikkat çekilmiştir. Melek figürünün başat hareketi etkin olarak sahneye hâkim olmakla birlikte Azizenin ikincil hareketi, yüz ifadesindeki gerçekçi aktarımla ön plana çıkar. Heykel sanatında verilen bu sunum, resim sanatına aşırı hareket ile diyagonal kompozisyonun eklemlendiği bir seviyeye evrilmiştir.

Giovanni Bernini'nin “Azize Teresa'nın Vecdi” adlı eseri Barok sanatın usta işleri arasında en ünlüsüdür (Ghanim & Alkhafaji, 2021, s.634). 17. Yüzyıl Avrupa'sında dinsel inançların “hareket”i anlatma arzusu Roma'da yapılan Barok tarzı eserlerde coşkun, görkemli ve yanılsamalı görsellik ile kendini belli etmektedir. Barok dönemde ressam Caravaggio da resimde hareketli durumu anlatma arzusunu paylaşmıştır (Hollingswort, 2009, s.348). Caravaggio alışıldık yöntemlerin dışında sanatı yeni bir bakış açısıyla ele almak istemiştir (Gombrich, 2004, s.392). Caravaggio resimlerinde ideal güzellik yerine sıradanlığı tercih etmesi onu çağdaşlarından ayırmıştır (Hollingswort, 2009, s.348). 16.yüzyılın sonlarında İtalya'da ortaya çıkan Barok, yapıtta sunduğu boşluk, hareket, ışık-gölge ekseninde yaratılan sahnelerdeki dramatik atmosfer ve diğer elamanlarla birlikte eserlere estetik unsuru kazandırmıştır (Ghanim & Alkhafaji, 2021, s.623-631). Barok sanat hem mimari hem heykel hem de resim sanatında durağanlığa bir karşı duruşun yaygın olduğu bir dönem olarak öne çıkar. Dolayısıyla Maniyerizm'de resim sanatında geleneksel anlayışın temelden sarsılması, Barok dönemde Maniyerizme göre radikal olmasa da Maniyerist resamlara yapılan eleştiriler göz önünde bulundurulduğunda Barok dönem ressamlarının resim sanatına getirmek istedikleri yenilikler açısından daha temkinli ilerledikleri biçiminde yorumlanabilir.

Resim sanatında Barok dönemin ifade tarzından sonra, canlı bir havailik sergileyen seçkin, renkli, zarif ve ince süsleme içeren bir anlayış gelişti. “Rokoko” adı verilen bu üslup 18. Yüzyıl başlarında Fransız aristokrasinin yaşadığı zevklerini belli bir incelikte yansıttı (Gombrich, 2004, s. 454-455). Bu yapay üslup, 18. Yüzyıl başında Avrupa’daki geleneksel güçlerin kendilerini beğenmişliklerinin bir ifadesi olmuş ancak, klasik süslemenin yerleşik kurallarını yok saydığı için çok tutulmamıştır (Hollingswort, 2009, s.356). Barok dönemin resim sanatında yerleştirmeye çalıştığı yeni anlayışı farklı bir yoldan ele alan Rokoko üslubu resimde süsleme ögesini abartarak ilerlemesiyle klasik resim anlayışına farklı bir karşı duruş sergilemiştir.

Sonuç itibarıyla Rokoko dekoratif bir üsluptur. Bu üslup en iyi ifade olanağını mobilya, porselen ve gümüş süslemelerinde bulmuştur. Deniz kabuğu motiflerinin yani rokayların (recoille) yaygınlığı nedeniyle bu tarza Rokoko adı verildiği belirtilmektedir (Hollingswort, 2009, s.350). Bu üslupta abartılı sahneler yer alır ancak içerikte son derece hafiflik duygusu veren anlatımlar söz konusudur (Varlık Şentürk, 2012, s.157-158). Rokoko üslubuna karşın, Yunan sanatının ideal güzellik anlayışının kabul gördüğü dönem (yaklaşık 1760 – 1820) Noklasik estetik olarak adlandırılır. Neoklasik ressamlar genellikle antikçılara olan ilgiyi yansıtır (Hollingswort, 2009, s.353). Jacques Louis David’in Roma’nın tarihi destanı “Horatların yemini” adlı eserinde resmettiği tablo hem arkeolojik anlamda hem de halka ilham veren bir eser olarak Neoklasik ilkelere tam olarak uymaktadır (Bell, 2009, s.299). Neoklasik üslup bir nevi klasik resmin genel kurallarına geri dönüşün bir işaretidir. Maniyerizm akımında olduğu gibi, ressamlar zaman zaman klasik resmin genel kurallarından uzaklaşmışlardır. Ancak bu arayışlar Rokoko üslupta olduğu gibi fazla uzun sürmemiş yine resim sanatının temel kurallarına dönmüştür. Neoklasik üslup işte böyle bir evrenin ürünü bir sanat akımıdır. Dolayısıyla, resim sanatının tarihsel gelişim sürecinde ilk insanların mağara resimlerinden 19. Yüzyıla kadar klasik resim yapma kurallarının çokça değişmediği, ressamların bu kurallardan kolay kolay vazgeçemediği bir izlek olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Bizans Döneminden Neoklasisizm’e Resim Sanatı Perspektifinden Sanatın Tarihsel Gelişim Aşamalarının Betimsel Analizi

Temalar	Bizans Uygarlığı (M.S. 500 - 1453)	Gotik Dönem (12-15. Yüzyıl)	Rönesans Dönem (15. Yüzyıl)	Maniyerizm (1520 - 1590’lar)	Barok Dönem (17. Yüzyıl (1580- 1720’ler)	Rokoko (18. Yüzyıl)	Neo-klasisizm (18. Yüzyıl (1760 - 1820)
Orta Çağ	İkona ve Fresk Resim						
Orta Çağ	Resimde Doğalcılık Figür Odağında Gerçekçilik ve Hacim						
Yeni Çağ	Resimde Perspektif, Uzamda Derinlik- Figürde Hacim						

Temalar	Bizans Uygarlığı (M.S. 500 - 1453)	Gotik Dönem 12-15. Yüzyıl	Rönesans Dönem 15. Yüzyıl	Maniyerizm 16.Yüzyıl (1520 - 1590'lar)	Barok Dönem 17.Yüzyıl (1580- 1720'ler)	Rokoko 18. Yüzyıl	Neo- klasisizm 18. Yüzyıl (1760 - 1820)
Yeni Çağ	Doğa'yı Taklitten Uzaklaşma: Asimetrik Düzenleme, Çarpıtılmış Biçimler						
Yeni Çağ (Aydın- lanma Çağı)					Resimde Hareket, Boşluk ve Renk- Diyagonal ve Dağınık, Açık Kompozisyon		
Yeni Çağ (Aydın- lanma Çağı)					Resimde Havailik, Renkli, Zarif ve İnce Süsleme, Dekoratif ve Abartılı Sahneler		
Yakın Çağ					Resimde Yeniden İdeal Güzellik Anlayışı ve Kapalı Form		

Kaynak: (Kani Ülger, 2025)

SONUÇ

Bu araştırma sonucunda resim sanatının tarihsel gelişimi açısından, ilk insanların mağara duvarlarına çizdikleri resimlerden Neoklasisizm sanat akımına değin geçen süreç, isimsiz sanatçılardan bilinen ressamalara sanatın gelişiminde insanın görüp-bildiğine dayalı resim yapma izleğinin ötesine geçerek, gözlem yeteneğinin sürece eklemlediği bir düzeye evirildiği anlaşılmıştır.

Paleolitik dönemde ilk insan zorlu yaşam mücadelesinde avına karşı üstün gelmek için icat ettiği taş aletlerin işe yaradığını deneyimleyince, bunları geliştirme yoluna gitmiştir. Kayaçların uçlarını yine başka bir taşla sivilterek ağaç dallarına bağlayıp mızrak, balta (Görsel 1) gibi aletler üretmesi ve bunları kullanması, bu tür alet-edevat yapımına önem vermesine neden olmuştur. İlk insan için av yaşamsal olduğu için ilk aletlerin de av için üretilmesi anlaşılır bir durumdur. Ancak av hayvanı bizonun duvar resimlerinde (Görsel 2) avcılardan daha büyük çizilmesi, Paleolitik dönem insanının av olgusuna verdiği önemi gösterdiği söylenebilir. İnsan yaşamsal av olgusunu hayatını tehdit etmeyecek bir düzeye getirebildiğinde, kullanışlı aletten başka üç boyutlu heykeltikler (Görsel 3) yapmaya başladığı ileri sürülebilir. İnsanın üretim becerisinin

kanıtlandığı taş aletlerden sonra yaratıcı düşünme becerisinin bir sonucu olan ilk sanatsal ürünler olarak bu heykelciklerin sanatın başlangıcını oluşturmaktadır. Sonraki evrelerde mağara duvarlarına yapılan resimlerde avdan başka avcı insan figürünün daha çok görülmesi, insanın av-yaşam mücadelesindeki kazanımın bir sonucu olarak kendine olan güveninin bir ifadesi olduğu ileri sürülebilir. Bu güven, yaratıcı düşünme için cesaret verici bir alan açmış ve insan resimden yazıyı icat ederek uygarlığın temelini atmıştır. İnsan sanat ile sonsuz bir yolculuk olan yaratıcılığı deneyimleyince her yönden gelişim ve değişim kaçınılmaz olarak uygarlık tarihini başlatmış olduğu söylenebilir. Dolayısıyla insanın kurduğu uygarlığın temelinde sanat vardır denilebilir. Sanat insanın ve uygarlığın gelişiminde ufuk açıcı bir rol üstlenmiştir. Bilimdeki gözlem ne önemde ise görsel sanatlarda da aynı önemdedir. Özellikle ilkçağ antik dönem Yunan ve Romalı sanatçıların gözlemlerine dayanarak sanat üretmeleri sanat alanına değerli ve yeni bir alan açmış ve bu aşamadan sonra geri dönülmez bir gelişim ve değişim yoluna girilmiştir.

İlk insanların sanatındaki simgelerin on dokuzuncu yüzyıla kadar uzanan bir zaman içinde gittikçe artan ölçüde gerçeğe yaklaşma çabası olarak evrilmesi değişim açısından önemlidir. Resim sanatında ressamların tarihsel gelişimde görüp-bildiklerinin ötesine geçerek, kendi gözleriyle yaptıkları gözleme dayanarak resim yapmaya geçiş sürecini Faure (1979, s.129-139) şöyle açıklıyor: Önceleri sanatçılar insanın organ yapısını bilmiyorlardı ve kompozisyonundan da anlamıyorlardı. Bu nedenle, çizdikleri biçimlerde kas yoktu. Ancak İtalya, dünyaya “çağdaş anlayış” dediğimiz yeni bir anlayış getirmiş, Leonardo da Vinci, Michelangelo ve Raffaello aracılığıyla, resim sanatını dogmadan kurtarmış, sanatta araştırma cesaretinin yolunu açmıştır. Gombrich'in (1992, 32) belirttiği gibi, resim sanatındaki bu gelişim Rönesans'taki üç boyutluluktan Barok dönem görsel öznelliğine uzanan bir çizgi ile devam etmiştir.

Paleolitik Dönemden Neoklasisizm'e değin geçen bu süreçte özellikle Rönesans sanatında yeniliklerin keşfedildiği ve bunların adeta temel kurallar olarak yerleştiği gözlemlenmektedir. Klasik sanat denilince akla gelen bu kurallar esasında insanlığın binlerce yıllık bilgi birikiminin ürünü olarak usta sanatçıların katkılarıyla çok güçlü bir konuma ulaşmıştır. Bu bağlamda klasik sanat kuralları adeta bir yapının köşe taşlarına benzetilebilir. Bununla birlikte sanatta yerleşikliğe karşı her zaman bir direnç oluşmuş, yenilik sanatın vazgeçilmez bir arzusu olmuştur. Yerleşik kurallara olan direnç Maniyerizm akımında olduğu gibi bazı zamanlarda klasik kurallar görmezden gelinmiştir. Bu tarihi değişim sürecinde resim yapma açısından zaman zaman klasik resim geleneğinden uzaklaşılsa da çoğunlukla geleneksel kurallara yeniden başvurulduğu bir gelişim izleği oluşmuştur. Bu sonuca göre, sanatta klasik kuralların her zaman göz önünde bulundurulmasının tarihsel gelişimden kaynaklı temellerinin olduğu ifade edilebilir.

Bu araştırma ile insanın Paleolitik dönem taş alet-edevat yapmadaki el becerisini üç boyutlu heykelcik yapımına transfer etmesi mağara resimlerindeki çizim başarısına yansımış, resim yapmada ilk insanın görüp-bildiğine dayalı çizim utkusu binlerce yıl sonra Rönesans döneminde gözlem yeteneği merkezinde “gerçeği yansıtma” sürecine evrildiği sonucuna varılabilir. Buna göre, binlerce yıllık resim sanatında değişimin ana izleğinin Paleolitik Dönemden Neoklasisizm akımına kadar insanın görüp bildiğinden öte görülenin çizildiği bir aşamaya geçtiği söylenebilir. Esasında sanattaki bu gelişim çizgisi tarihte uygarlık gelişimine paralel olarak ilerlemiş, bu gelişim aynı bilimde olguların gözlemlenmesi gibi sanatta da gerçek figür ve nesnelerin gözlemlenmesi biçiminde kendini göstermiştir. İnsanlığın en uzun ve önemli dönemini kapsayan Paleolitik zamanlardan 19. Yüzyıla değin geçen sürece sanat perspektifinden bakıldığında, sanatta ortaya çıkan her ilerlemenin uygarlık gelişimine de etkisi olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, Alman ressam ve bilim insanı Carl Gustav Carus, resim sanatının tarihini dokunma duyusundan

görme duyusuna uzanan bir gelişme olduğu görüşü (Gombrich, 1992, 33) ile Berger'in (2005, s.110) her olağanüstü yapıt başarıyla biten uzun bir savaşın sonunda doğduğunu belirten ifadesi esasında resim sanatının tarihsel gelişim sürecinde anlamını bulduğu gibi uygarlık gelişiminde de bir karşılığının olduğu söylenebilir.

Etik İlkeler

Bu çalışma için etik kurul izni kapsamında olmadığı belirtilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Çalışma tek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Çatışma Beyanı

Bu çalışmanın yazarı, çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması olmadığını bildirir.

KAYNAKÇA

- Altın oran tarihi (2024, 21 Eylül). <https://www.altinoran.gen.tr/altin-oran-tarihi.html>
- Antik Roma (2024, 21 Kasım). https://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_Roma
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 5(2), 368-388
- Bell, J. (2009). *Sanatın yeni tarihi*. (U. C. Ünlü, N. İleri ve R. Gürtuna, Çev.). NTV Yayınları.
- Berger, J. (2005). *Görme biçimleri* (Y. Salman, Çev.). Metis Yayınları.
- Bigalı, Ş. (1999). *Resim sanatı*. Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Bizans sanatı (2024, 10 Mayıs) https://tr.wikipedia.org/wiki/Bizans_sanat%C4%B1
- Bodakçi, A. (t.y.) Sanat tarihi ders notları <https://slideplayer.biz.tr/slide/12822619/>
- Bolles, E. B. (1999). *Galileonun Buyruğu*. (N. Arık, Çev.). Tübitak yayınları.
- Bulut, M. (2015). *Sanat tarihi nedir?* <https://sanattarihinedir.wordpress.com/>
- Erdem, S. (2016). Güzel sanatlar eğitiminde sanat tarihinin yeri ve önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 304-307.
- Erken Hristiyan Sanatı (2025, 17 Mart). https://tr.wikipedia.org/wiki/Erken_Hristiyan_sanat%C4%B1
- Eski Taş Çağı (2024, 11 Kasım). https://tr.wikipedia.org/wiki/Eski-Ta%C5%9F_%C3%87a%C4%9F%C4%B1
- Faure, E. (1979). *Rönesans sanatı* (B. Onaran, Çev.). Milli Eğitim Basımevi, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Galata Kulesi (2025, 4 Mart). https://tr.wikipedia.org/wiki/Galata_Kulesi
- Ghanim, H. A. & Alkhafaji, F. I. R. (2021) Aesthetic And Intellectual Features Of Baroque Art. *Palarch's Journal Of Archaeology Of Egypt/Egyptology (PJAE)*, 18(8), 623-637.
- Gombrich, E. H. (1992). *Sanat ve yanılısama* (A.Cemal, Çev.). Remzi Kitapevi.

- Gombrich, E. H. (2004). *Sanatın öyküsü* (4.Baskı), (E. Erduran ve Ö. Erduran, Çev.). Remzi Kitabevi.
- Gotik sanatı (2024, 26 Eylül). https://tr.wikipedia.org/wiki/Gotik_sanat
- Hollingswort, M. (2009). *Dünya sanat tarihi*. (R. Küçükerdoğan ve B. Ergüder, Çev.). İnkılap Kitabevi.
- Mezopotamya Sanatı, Sümer Mimarisi, Sümer Heykel ve Kabartma Sanatı (t.y.). <https://www.fikir.gen.tr/mezopotamya-sanati-sumer-mimarisi-sumer-heykel-ve-kabartma-sanati/>
- Mirovek, J. (t.y.). Sanat tarihi. 1 ders notları https://www.academia.edu/37813462/SANAT_TAR%C4%B0H%C4%B0_1_DERS_NOTLARI
- Romanesk sanat (2024, 16 Mart). https://tr.wikipedia.org/wiki/Romanesk_sanat
- Kandinsky, V. (2015). *Sanatta ruhsallık üzerine*. (G. Ekici, Çev.). Çınar Matbaacılık.
- Kılıç, L. (2003). *Görüntü estetiği* (4. Baskı). İnkılap Yayınları.
- Kuspit, D. (2010). *Sanatın sonu*. (3. Baskı). (Y. Tezgiden, Çev.). Metis Yayınları.
- Scott, S. (2006) Art and the archaeologist. *World Archaeology*, 38(4), 628-643. <https://doi.org/10.1080/00438240600963213>
- Sington, A. & Ross, T. (2004). *Resim ve ressamlar* (1. Baskı). (T. Ertem, Çev.). TÜBİTAK Yayınları.
- Sümerler (2025, 8 Şubat). <https://tr.wikipedia.org/wiki/S%C3%BCmerler>
- Taş Devri (2024, 21 Mayıs). https://tr.wikipedia.org/wiki/Ta%C5%9F_Devri
- Torgerson, C., Hall, J. & Light, K. (2017). Sistematik incelemeler. J. Arthur, M. Waring, R. Coe & L. V. Hedges (Eds.), *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (A. Erözkan & E. Büyüköksüz, Çev. Ed.). (ss.357-379). Anı Yayınları.
- Varlık Şentürk, L. (2012). *Analitik resim çözümlenmeleri*. Ayrıntı Yayınları.
- Venturi, L. (2018). *Resme nasıl bakılır?* (1.Baskı). (E. Ermert, Çev.). Hayalperest Yayınevi.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The art as real phenomena have been existed in each population and basis civilization when look at the history. At this point, some fields science as the art history investigates visual arts development within the history focused to the artworks which produced by the prominent civilizations. Additionally, it draws attention that the visual arts area as well investigates the development and assessment of the art from its different perspective. In especially, it can be pursued that producing images in the cognitive process were transferred as visual symbols by human drawing on the walls of the caves. These symbols were also utilized tools for some warnings or conditions as animated as related human' near daily lives. In this study, the investigation of the art history from the ancient art to Neoclassicism art movement has come to the fore in terms of from the perspective of the

painting art. In present study, it is important to determine that the first human started the painting art as producing a symbol. However, the human in the historical development tried to paint the figures or things in the world as in the real look. The research question of this study as follows: “How is the development of the painting art from the Palaeolithic era to the Neoclassicism art movement in terms of the art?” The purpose of this study is to investigate the change of painting art in the perspective of the historical development as based on the literature in the classic manner from the Palaeolithic era, which was the first time to observe the painting towards the Neoclassicism art movement. In this study, it was used literature review. In literature review, it is collected potential sources as related the research question in the related literature. The data is obtained from these sources, and these sources are analysed for arriving an apparent result.

Method

This study used a systematic review for responding the research question. The systematic review may define as a kind of a literature review; however, systematic review can also be designed as the limited of the all-potential sources. In generally, this study collected present data as related the research question in the literature. The data was investigated by qualitative analysis. The obtained findings from this analysis are assessed for arriving an apparent result.

Findings

According to the obtained findings, the human as the stone figurine had made the first artworks. The figurine is a small three-dimension sculpture. After this stage, it might be occurred the first drawing or painting on the walls of the caves in the Palaeolithic era, therefore, the Palaeolithic era is the first started stage in the art history. Additionally, it was revealed that the painting in the historical development was used as in the writing systems in the Sumerians and Egyptians, which situation shows that the painting/drawing played critical role in the beginning of the first civilizations. Moreover, it was the new era rose regarding the painting art when the painters tried to transfer the real figures or the things through the drawing to the two surfaces as painting from the three dimensions in the Ancient Greece.

Conclusion and Discussion

As a result, it was concluded in this study that the change of the painting art as a development from the drawing the know things to the drawing real things as based on the observation of the painters between the Palaeolithic era and the Classicism art movement in nineteenth century in terms of both known and unknown painters. Therefore, it can be claimed that the painters followed a main path in art process to remain the rules of the classic art dominantly in making of painting from the paintings on the walls of the caves to the nineteenth century on the canvas.